

LIMBURG

PERSBERICHT

Hasselt, 23 april 2019

Vijfde investeringsrapport UNIZO Limburg en VKW Limburg:

**Investeringsritme bij Limburgse bedrijven blijft hoog,
ondanks (of net omwille van?) minder goede algemene
vooruitzichten in de economie**

- 2 op 3 bedrijven hebben concrete investeringsplannen
- Groeiambitie en digitalisering belangrijkste investeringsimpulsen
- 7 op 10 Limburgse bedrijven investeert in vorming en opleiding
 - Investeringsen creëren extra jobs in 1 op 3 bedrijven
 - Maar... vinden van personeel blijft belangrijkste obstakel
- Onzekere economische toestand en sociale onrust terug ernstiger als kopzorg
- 1 op 5 investerende bedrijven maken geen gebruik van steunmaatregelen

De Limburgse bedrijven blijven een hoog investeringsritme handhaven. Ondanks de tempering in het ondernemersvertrouwen in de voorbije maanden – zoals ook in de Polsslag Ondernemend Limburg begin april – hebben 2 op de 3 Limburgse bedrijven concrete investeringsplannen in de komende 12 maanden. Dat blijkt uit het intussen al vijfde investeringsrapport van ondernemersorganisaties UNIZO Limburg en VKW Limburg op basis van een bevraging bij 450 Limburgse werkgevers.

Onze Limburgse bedrijven blijven in de eerste plaats vooral vanuit een duidelijke groeiambitie investeren. Daarnaast is het inzetten op digitalisering de belangrijkste drijfveer om meer en sneller te investeren. Het investeringslijstje is lang, maar er wordt zowel in machines als in mensen geïnvesteerd, met prominente vermeldingen voor opleidingen, ICT en online applicaties, innovatie, marketing en strategievorming. Bij 1 op 3 bedrijven die investeren in vaste activa worden daardoor ook bijkomende jobs gecreëerd. Toch blijft er nog heel wat investeringspotentieel onbenut. De onbeschikbaarheid van geschikt personeel is de voornaamste hinderpaal voor de Limburgse bedrijven om (meer)

te investeren. Hoge fiscale en sociale lasten blijven ook een belangrijk obstakel. De onzekere economische toestand en sociale onrust worden als kopzorg terug ernstiger dan de voorbije jaren. Het gevaar op delokalisatie blijft bij 1 op 6 Limburgse bedrijven om de hoek loeren, vooral in de productie en bij grote bedrijven.

1 op de 5 investerende bedrijven maken bovendien geen gebruik van steunmaatregelen van de overheid. Bij de bedrijven die dit wel doen, blijken opleidingssubsidies het populairst te zijn. Na 4 jaar erkenning van Limburg als Steunzone, blijkt dat deze steunmaatregel ook nog altijd onbekend en onderbenut is.

Bart Lodewyckx, gedelegeerd bestuurder UNIZO Limburg: *“De grote investeringshonger en de aanhoudende groeiambitie van onze Limburgse ondernemingen blijft een belangrijk signaal. En dat ondanks – of net dankzij – de minder goede algemene vooruitzichten in de economie. Voor het vijfde jaar op rij merken we dat de Limburgse ondernemers blijven investeren in hun toekomst, en vooral in hun mensen. 7 op 10 bedrijven investeren in vorming en opleiding, en bij nog eens 1 op 3 resulteren de investeringen in machines en gebouwen in bijkomende tewerkstelling. Op zich allemaal goed nieuws dus. Maar tegelijkertijd ook een paradoxaal probleem: al is de voorbije jaren de werkloosheid aanzienlijk gedaald, toch zijn er nog altijd veel werklozen, en tegelijk vinden onze bedrijven steeds moeilijker geschikt personeel. Er is dan ook een batterij aan maatregelen nodig om meer gemotiveerde en geschoolde mensen in onze bedrijven aan de slag te krijgen. Daarenboven dient ook het beleid van gematigde loonontwikkeling en loonlastenverlaging in de volgende jaren te worden voortgezet. Alleen met sterke overheidsmaatregelen voelen onze ondernemers zich geruggesteund om er met volle kracht voor te willen, durven en blijven gaan.”*

Ruben Lemmens, gedelegeerd bestuurder VKW Limburg: *“We zijn blij vast te stellen dat de Limburgse bedrijven een hoog investeringsritme blijven handhaven, ondanks de recente lichte tempering in het ondernemersvertrouwen. Maar liefst 2 op 3 bedrijven plant het komende jaar concrete investeringen. Zowel in machines, maar zeker ook in mensen. Om verder te kunnen groeien. Om verder te digitaliseren en zich zo te wapenen voor de toekomst. 1 op 3 bedrijven creëert hierbij ook bijkomende jobs. En 7 op 10 investeert in vorming en opleiding. Positief natuurlijk, maart toch zou dit nog beter kunnen, want nog te veel bedrijven moeten noodgedwongen ‘de handrem opzetten’ waarbij het vinden van geschikt personeel het belangrijkste obstakel blijkt te zijn. De arbeidsmarktkrapte kost ons dus nog altijd welvaart. Eens te meer een signaal dat ook in een volgende legislatuur het beleid volop de ingeslagen weg van hervormingen moet verderzetten en werken radicaal moet stimuleren in vergelijking met niet-werken. De regeringsslogan van de aflopende legislatuur was ‘jobs, jobs, jobs’. Die van de komende legislatuur zou moeten zijn: ‘aan’t werk, aan’t werk, aan’t werk’.”*

1. Concrete investeringsplannen in 2 op 3 Limburgse ondernemingen

Twee op de drie ondernemingen in Limburg (65%) plannen in de komende 12 maanden investeringen. Het investeringsritme blijft hiermee voor het vijfde jaar op rij op een hoog niveau. Ten opzichte een jaar geleden (68%) ligt het cijfer wel iets lager. In 2015 gaf 60% aan te willen investeren.

Het gaat hierbij zowel om materiële investeringen in infrastructuur en rollend materieel als om investeringen in strategie, marketing, vorming & opleiding, Ongeveer 1 op de 5 (19%) van de Limburgse ondernemingen geeft aan in het komende jaar niet te investeren (in 2018 was dit 18%, in 2015 nog 22%). Bij zo een 16% is het nog onbeslist (vorig jaar 13%, in 2015 18%).

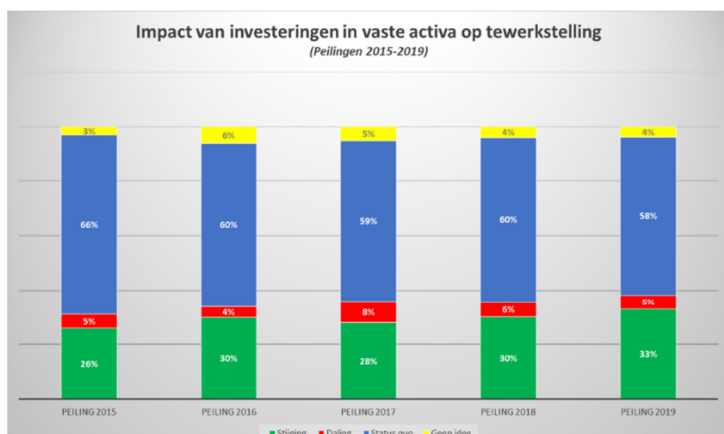
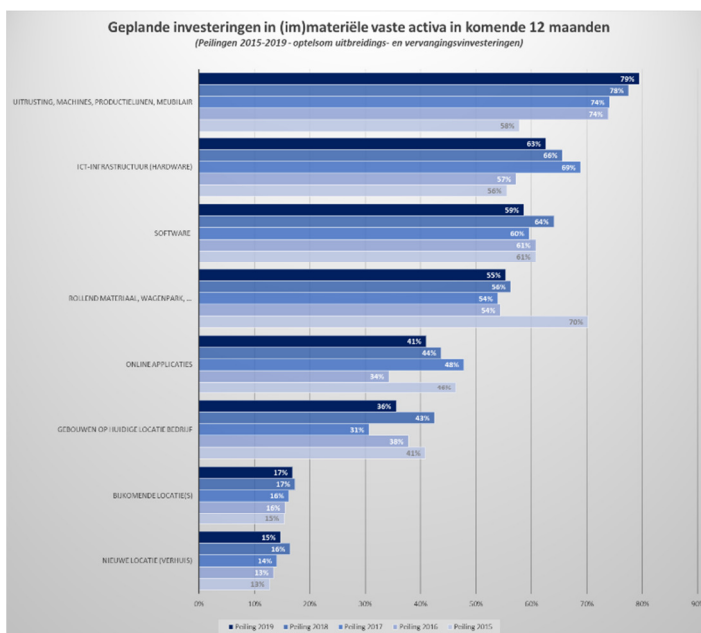
In de productiesector ligt de investeringsplanning het hoogst, met 82% investerende productiebedrijven in het komende jaar. In de detailhandel (49%) en de bouwsector (57%) liggen de investeringsplannen het laagst.

De investeringsplannen nemen toe naarmate het bedrijf groter is. Van 45% investerende bedrijven met minder dan 5 werknemers tot 88% bij de bedrijven met meer dan 250 werknemers.

2. Machines, ICT en rollend materieel opnieuw op kop

Investerings in niet-verbruiksgoederen staan **voor 8 op 10 bedrijven** bovenaan het lijstje: **machines, uitrusting, meubilair, productielijnen,** Ook de rest van de top ziet er hetzelfde uit als afgelopen jaar: investeringen in hardware (ICT-infrastructuur, voor 2 op 3 bedrijven), in **software** (met inbegrip van cloudapplicaties, voor 6 op 10), in **rollend materieel** (voor iets meer dan 1 op 2 bedrijven) en in **online applicaties** (e-commerce, apps en blockchain-applicaties, voor 4 op 10 investerende bedrijven).

De baksteen in de maag van de Limburgse ondernemers zet ten opzichte van de groei vorig jaar (van 31% naar 43%) dit jaar weer een stapje terug naar 36%. Daarbovenop kijkt telkens **circa 1 op 6 ondernemers uit naar bijkomende locaties of een nieuwe locatie/verhuus**. Van de ondernemers die op zoek zijn naar een bijkomende locatie, wilt 60% in Limburg blijven.

In 1 op de 3 bedrijven (33%) die investeren in vaste activa wordt **bijkomende tewerkstelling gecreëerd**. Vorig jaar was dit bij 30%, in 2015 bij 26%. Bij bijna 6 op de 10 blijft het personeelsbestand status quo na – of dankzij – de investering.

Bij de bedrijven die een raming van het aantal bijkomende

arbeidsplaatsen kunnen of willen maken, gaat het in 2 op 3 gevallen (64%) om minder dan 5 extra jobs. In nog eens 1 op 5 bedrijven (21%) is er een geschatte aangroei tussen 6 en 20 werknemers, en 15% van de investerende bedrijven wordt gemikt op een creatie van meer dan 20 extra arbeidsplaatsen. De bedrijven in onze peiling maken samen melding van afgerond 940 bijkomende jobs. Opgelet: dit is slechts een indicatief cijfer, op basis van hun eigen melding.

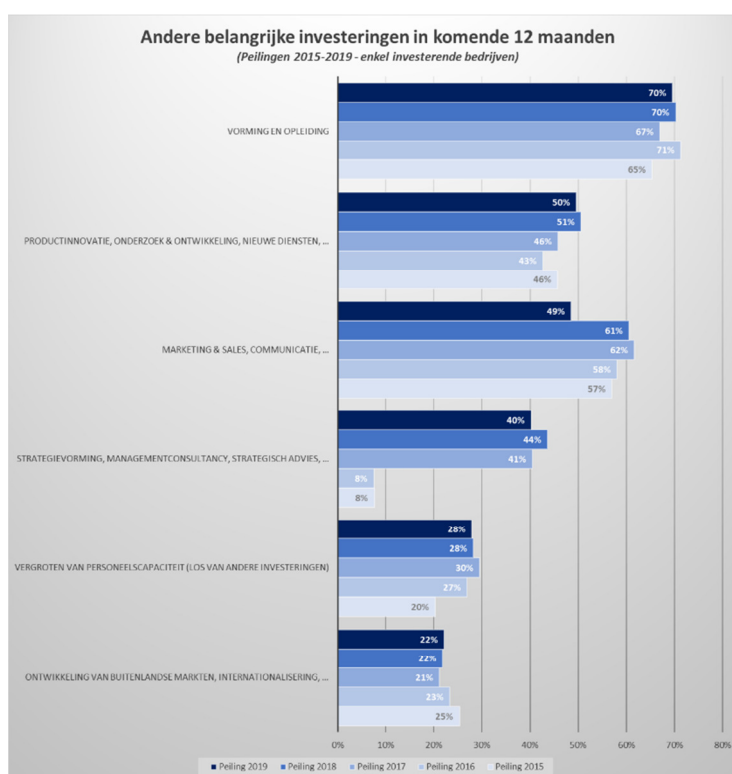
3. Vorming en opleiding ook prominent op het investeringslijstje

Het Limburgs bedrijfsleven investeert daarnaast ook sterk in **vorming en opleiding** (in 7 op 10 bedrijven), **innovatie** (1 op 2) en in **marketing & communicatie** (1 op 2, weliswaar komend van 6 op 10).

De toegenomen **focus op strategievorming** van de voorbije twee jaren wordt opnieuw bevestigd, met investeringen door **4 op 10** Limburgse bedrijven.

Nog eens 3 op 10 Limburgse bedrijven investeren in het **vergroten van het personeelsbestand, los van andere investeringen**.

Internationalisering sluit het rijtje af, met gemiddeld 'slechts' **1 op 5** van de investerende Limburgse bedrijven voor wie dit een uitdaging is. Bij de groothandel (35%) en de **productiebedrijven** (4 op 10) ligt dit heel wat hoger.

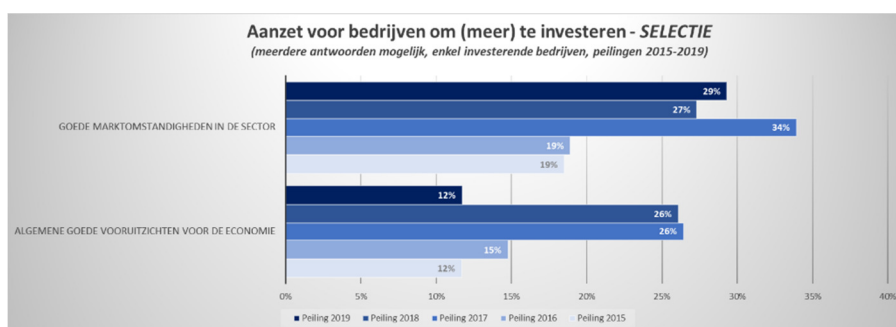

4. Groeiambitie en digitalisering belangrijkste impulsen om te investeren.

De **groeiambitie** is al voor het vijfde jaar op rij afgetekend dé **doorslaggevende reden voor bijna 3 op 4 Limburgse investerende bedrijven**. De tweede plaats is weggelegd voor **digitalisering en innovatie, voor 44%** van de investerende bedrijven. Digitalisering staat pas sinds 2018 als antwoordoptie in de lijst, maar bevestigt op de tweede plaats.

Voor nog eens **3 op 10 ondernemingen** zijn goede of verbeterende marktomstandigheden in de sector een reden om meer of sneller te investeren. Opmerkelijk: deze antwoordoptie blijft op een hoog niveau zoals de voorbije 2 jaren, daar waar de antwoordmogelijkheid “algemene goede of betere vooruitzichten voor de economie” een duidelijke stap terug zet van 26% in 2018 en 2017

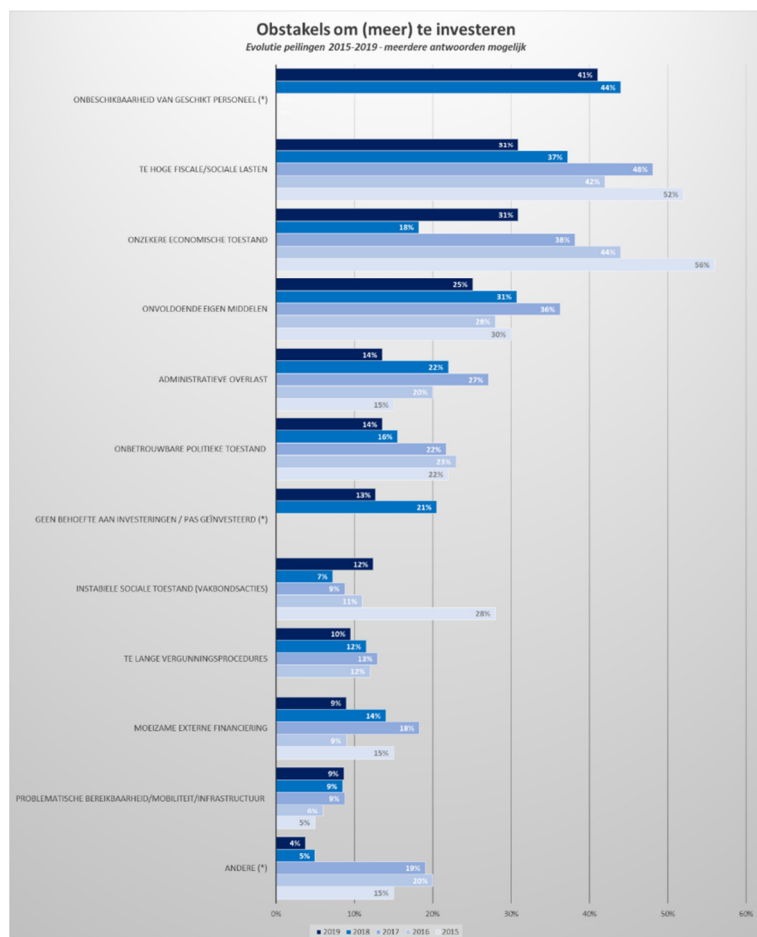
naar 12% nu.

De Limburgse bedrijven blijven dus investeren, ondanks (of net omwille van?) minder goede algemene vooruitzichten in de economie.

Andere antwoordmogelijkheden als de noodzaak om te investeren na een lange investeringsstop (18%) of een lage rentestand (16%) blijven op een gelijkaardig niveau als vorig jaar, maar nemen aan belang af in vergelijking met de jaren ervoor.

5. Vinden van geschikt personeel belangrijkste obstakel. Hoge lasten en onzekerheid in economie vervolledigen top 3

Aan zowel de investerende als de niet-investerende bedrijven werd gevraagd wat hen ervan weerhoudt om (meer) te investeren.

De **onbeschikbaarheid van geschikt personeel** werd vorig jaar aan de antwoordopties toegevoegd en nam onmiddellijk de eerste plaats is als belangrijkste obstakel. Toen met 44%, nu met een bestendiging voor 41% van de respondenten. Bij de bedrijven met investeringsplannen is dit voor 47% een obstakel, bij de bedrijven die onbeslist zijn is dit 33%.

Te hoge fiscale en sociale lasten blijven ondanks de afname in de voorbije jaren (van 52% in 2015) nog altijd vermeld door **3 op 10 Limburgse bedrijven**.

Na 3 dalingen op rij tussen 2015 en 2018 (van 56% naar 18%), **stijgt de onzekere economische toestand opnieuw als obstakel naar 31%.**

Voor de investerende bedrijven is dit obstakel van belang voor 28%, **voor de bedrijven die niet investeren is de onzekere economische toestand doorslaggevend voor 45%.**

Voor het overige is het opvallend dat – net zoals vorig jaar - **alle overige obstakels minder voorkomen dan in de vorige peilingen: onvoldoende eigen middelen** (voor 25%, komend van 31% in 2018), **administratieve overlast** (voor 14%, komend van 22%), de **onbetrouwbare politieke toestand** (voor 14%), te lange vergunningsprocedures (10%) en moeizame externe financiering (9%, komend van 14%).

Obstakels volgens investeringsplannen - Meerdere antwoorden mogelijk (Peiling 2019)	Bedrijven met investeringsplannen	Bedrijven die niet investeren	Onbesliste bedrijven	Totaal
Onbeschikbaarheid van geschikt personeel	47%	19%	33%	41%
Te hoge fiscale / sociale lasten	32%	25%	25%	31%
Onzekere economische toestand (conjunctuur, internationale handelsspanningen, Brexit, ...)	28%	45%	20%	31%
Onvoldoende eigen middelen	24%	19%	30%	25%
Administratieve overlast	16%	6%	10%	14%
Onbetrouwbare politieke toestand (wijzigingen in regels voor ondernemingen, rechtsonzekerheid, ...)	15%	12%	8%	14%
Geen behoefte aan investeringen / pas geïnvesteerd	6%	31%	17%	13%
Instabiele sociale toestand (vakbondsacties, stakingen)	13%	7%	13%	12%
Te lange vergunningsprocedures	13%	4%	0%	10%
Moeizame externe financiering / te strenge kredietvoorwaarden	8%	7%	13%	9%
Problematische bereikbaarheid, mobiliteit, infrastructuur, ... van de regio	10%	1%	8%	9%
Andere (past niet in strategie, geen beschikbare ruimte)	5%	4%	0%	4%

Een uitzondering is de sociale onrust. Na afnames van 2015 (28%) naar 7% in 2018 stijgt een **instabiele sociale toestand als obstakel weer naar 12%**, en springt zo weer over de moeilijke bereikbaarheid/mobiliteit van de regio (voor 9% als pertinent obstakel status quo).

Ondanks de inspanningen om de loonkostenhandicap in ons land te verlagen, overweegt net zoals het voorbije jaar nog steeds **1 op 6 Limburgse ondernemingen (16%) een delokalisatie** van minstens een gedeelte van de huidige activiteiten of reeds geplande investeringen naar het buitenland. In vergelijking met de jaren ervoor is dit aandeel wel licht afgenomen, komend van 22% in 2015 en 2016. Het gevaar op een delokalisatie is het grootste bij **productiebedrijven** (bij 24%) en bij de **grootste bedrijven** met meer dan 250 werknemers (22%).

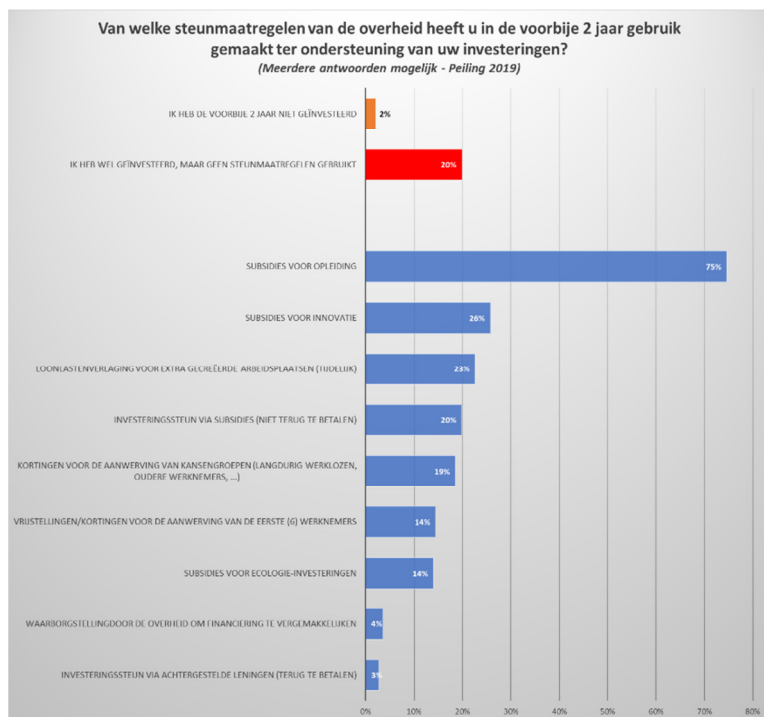
6. Opleidingssubsidies worden meest gebruikt. 1 op 5 investerende bedrijven maakt geen gebruik van steunmaatregelen.

Aan de Limburgse bedrijven met investeringsplannen werd bijkomend ook gevraagd of ze in de voorbije 2 jaar bij (eventuele) eerdere investeringen gebruik hebben gemaakt van steunmaatregelen of subsidies.

Maar liefst **1 op de 5 investerende bedrijven (20%) doet geen beroep op maatregelen ter ondersteuning van hun investeringen**. Bij deze 20% is niet gepeild naar de redenen. Deze redenen kunnen uiteraard wel uiteenlopend zijn: een bedrijf kan niet op de hoogte zijn van een bepaalde maatregel, de administratie kan te moeilijk zijn, of het kan ook gebeuren dat een bedrijf uit een bepaalde sector niet in aanmerking komt voor een maatregel.

Bij de bedrijven die wel gebruik hebben gemaakt van overheidsmaatregelen, blijken **subsidies voor opleiding het populairst te zijn, met gebruik door 75% van de investerende bedrijven**.

Alle andere maatregelen volgen op een duidelijke afstand, maar zijn uiteraard ook telkens veel specifiek van aard. Voor ruim 1 op 4 bedrijven zijn dit **innovatiesubsidies** (26%) en een **tijdelijke loonlastenverlaging voor extra gecreëerde arbeidsplaatsen** (23%), voor nog eens 1 op 5 bedrijven

gaat het om **investeringssteun via subsidies (20%)** of **kortingen voor de aanwerving van kansengroepen (19%)**.

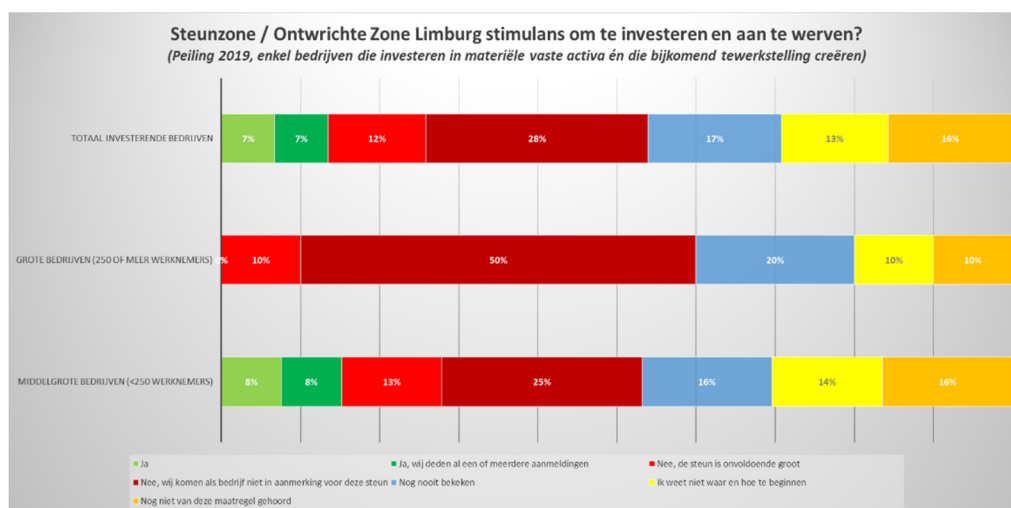
Daarna volgen voor telkens ca 1 op 6 bedrijven de korting of vrijstelling voor de aanwerving van de eerste werknemers (14%) of subsidies voor ecologie-investeringen (14%).

Waarborgregelingen (4%) of **terug te betalen investeringssteun (3%)** worden veel minder gebruikt of verkregen.

7. Steunzone Limburg: maatregel blijft onbekend en onderbenut

Met het oog op 4 jaar erkenning van Limburg als Steunzone/Ontwrichte Zone, is het opvallend dat de maatregel **voor 14% van de Limburgse bedrijven die investeren in vaste activa én die bijkomende tewerkstelling creëren**, van belang is om te investeren. Bij de middelgrote bedrijven met minder dan 250 werknemers is dit 16%.

7% van de investerende en aanwervende bedrijven zegt er ook al gebruik van gemaakt te hebben; bij de middelgrote bedrijven is dit 8%.

Globaal gezien is de maatregel **bij bijna 1 op 2 investerende ondernemingen onvoldoende bekend** ('nog niet van gehoord' (16%), 'ik weet niet waar en hoe te beginnen' (14%), 'nog nooit bekeken' (17%)), **bij de grote bedrijven die investeren is dit 40%**. Nog eens ruim 1 op 4 bedrijven zeggen niet in aanmerking te komen wegens een verkeerde ligging, een uitgesloten activiteit of door de strenge(re) voorwaarden voor grote bedrijven. **Bij de grote investerende bedrijven haalt dit**

antwoord dan ook 50%. Voor globaal gezien 13% is de steun onvoldoende groot als stimulans om te investeren.

De antwoorden op deze vraag konden niet uitgefilterd worden in functie van de effectieve ligging van het investerende bedrijf, wat voor de Steunzonemaatregel een basiscriterium is. **Desalniettemin geeft de grote onbekendheid met de maatregel wel de indicatie dat heel wat investerende bedrijven deze steun laten liggen.**
